

Učiteljski

TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli, in veljá za celo leto 2 gold. 50 kr., za pol leta 1 gold. 30 kr. Spise in dopise prejema vredništvo, narečnino, oznanila pa prejema in oskerbuje razpošiljanje založništvo.

List 5.

V Ljubljani 1. marca 1873.

Tečaj XIII.

Osmi poglavitni greh.

Kerščanska нравna veda našteva sedem poglavitnih grehov; katekizem novošegnih učiteljev in nemško-liberalnih mož ima pa še enega, ki se glasi: Dvomba nad koristjo nezmotljive šolske postave. Ako jaz ubogi ultramontanski nevednež svojo pregrešno vest sprašujem, mislim sicer, da se tega greha v besedah in dejanji nisem krivega storil. A vse drugače sodijo ostri čuvaji in neizprosljivi sodniki nad mojo ubogo osebo; kajti po njih mislih se tudi človek pregreši z mislijo, z željami in z zamudo. Kar je pa pri teh sodnikih naj bolj čudno, je, da oni ne sodijo po čerki postave, ampak vsiljujejo jej neki čudni duh, kateri po njih misli postavo oživlja; postava: „to sem jaz“, tako sodi vsak liberalni možic. Nova šolska postava sicer povdarja v §. 1. нравno-versko odgojo; to je povdarjal tudi oče nove postave, naučni minister Hasner, ter jasno rekel: „Mladost se mora odgojevati na kerščanski podlagi, ker takošna podlaga je steber držav“. (Glej stenogr. zapisnike l. 1869!) Vendar vsakteri, kdor zagovarja in povdarja нравno izrejo na verski podlagi, je že zabredel v osmi poglavitni greh — v mislih. Nova šolska postava varuje cerkven vpliv do šol v krajnem, okrajnem in deželnem šolskem svetu; vendar stori tisti, kdor zagovarja in brani cerkvene pravice do izreje mladine, osmi poglavitni greh — v željah, zakaj on hoče učitelje zopet spraviti v cerkveno podložništvo. Ako kdo govori od novih šolskih postav in ne postavi na čelo svojega spisa: „Jaz sem za nove šolske postave“, pregreši se z zamudo dobrih del. — Vendar, ker rad pisarim od šolskih stvari, in vendar nočem pri vsaki verstici zabresti v osmi

poglavitni greh, se hočem zanaprej vselej, kedar bodem izrekel ali zapisal imé „novo šolsko postavo“, odkriti in glasno izreči ali debelo zapisati: „Jaz sem za nove šolske postave“, potem bom pa pisal, kar mi iz peresa pojde; hvala in graja vse pojde v en meh, kar bodem na prvi strani povdarjal, bodem na drugi strani pobijal, kar bo na prvi strani belo, bo na drugi strani černo, ravnal bom prav tako, kakor tisti pariški gizdalin, kateri je iz zimske suknje in iz fraka hotel neko zmes napraviti. Tega me učé moji tovariši.

Izverstna misel, pa stoj, to ne gre tako! „Quod licet jovi, non licet bovi“. Pravico blamirati se in smešiti to so v najem vzeli liberalni listi; ako se šteješ med ultramontance, moraš vediti, kaj hočeš, kaj nočeš, kako hočeš, pa ne še le preudarjati, kje več kaže, kakor žena, katera je prevdarjala, kaj bo bolje, ali prejo prodati, ali platno dati delati — ali mož, kateri bi bil rad konja in denar imel.

Pa kaj čem začeti! Že vem.

Terdno sklenem, od nove šolske postave stanovitno molčati, in hočem do vsega apatičen postati, misleč si, kakor tovarna žival v basni, i kaj bom nek begal pred sovražnikom, dveh sedlov mi ne bo naložil, enega pa že tako nosim. Pa kaj mi bo vse to pomagalo, ako ne bom zabavljal zoper vero in duhovščino in zoper narod, ostane mi zmirom psovka: „Ultramontaner Finsterling, unzurechnungsfähiges Individuum“, da se tedaj do dobrega spokorim in usmiljenje in milost zadobim, hočem pridno mlatiti po protivnikih nove šolske postave v talarjih in kmečkih jopicah in povzdigovati do neba novodobne učitelje, njih učenost in Bog vé, kaj še vse; velika ljubezen pokrije veliko število grehov, in sedaj čern kakor ogel, bom postal bel kakor sneg, zgubljeno čast in dobro imé zopet pridobil, — in potem bodem pa na konji.

Zastaran grešnik pokoro in poboljšanje odlaša od dne do dne; tudi meni se še ne mudí s pokoro, ena hudobija več ali manj, bolj čeren že ne morem biti, zato hočem danes nekaj od šolskih postav govoriti, dasi-ravno nisem naprej zagotovil, da sem na podlagi šolskih postav. Toda prosim, drugi so me zapeljali, jaz nisem tako zločast in hudomušen.

In sicer zapeljali so me časopisi — hudobna „Danica“, katera učiteljem nič ne privoši, ali pa dunajski „Vaterland“ kali? Bog varuj — ti listi pri meni tako nimajo več veljave, saj sem rekel, da se bom poboljšal, zapeljal me je „Slov. Narod“, ta vendar dosihmal še ni bil učiteljem zoper, in njih gotovo tudi v mislih ni žalil. Kaj pa piše „Slov. Narod“? Št. 35 dné 12. februarja ima dopis iz Ptujega (Neugodne prikazni v narodnih učilnicah), kateri začne s pomenljivimi besedami „Gospoda! skisnoli smo. G. pisatelj pravi 1. da so nove šolske postave nepraktične za deželo; 2. čas šolovanja odmerjen na 8 let se mu zdi predolg, ker nij učenikov za štiri leta; 3. čas za izšolovanje nastopnih učiteljev je predolg

med drugim govori zlate resnice, ker pravi: Od dobrega . . učitelja naj bi se tirjalo, . . da primerne učilniške knjige dojedra razume in da je zmožen jih umno in razumljivo učencem razkladati G. dopisniku se vidi, da je premalo pripravnishnic i. t. d. in poslednjič svetuje jemati za perve razrede kot začasne podučitelje mladeniče iz ljudstva. G. dopisnik naj bi bil še povedal, ali bodo ti začasni podučitelji učiteljem prišteti, ali se jim bo slovo dalo kedar bo dosti učiteljev — potem bi bili mogli že o tem predlogu dalje govoriti, dokler nam dopisnik tega ne pové, tudi ne moremo dalje govoriti; tedaj za danes le to. Kar g. dopisnik zahteva, smo imeli po stari šolski postavi že vse vredjeno.

Nastopni učitelj se je domá pri svojem očetu ali pri kakošnem drugem učitelju naučil predmete ljudske šole, potem je prišel v mesto, njega dni za ene mesece, v novejših časih na eno leto ali dve leti, je doveršil svoj izpit in je dobil spričalo za podučitelja; tako je bila v novejših časih na Kranjskem učiteljska pripravnišnica v Idriji, katera nam je dala dosti prav izverstnih učiteljev. Pa tudi stara šola, kakor je bila nekdanj pod rajnkim gospodom Schlakerjem je dala dosti dobrih učiteljev. Pripravniki se niso učili veliko, a kar so se učili, je bilo po vsem praktično, stari učitelji iz te šole morejo še sedaj novim v marsikterem oziru v izgled biti. Mislimo le na ranjkega gospoda Krašovica v Cirknici, katerega je vsak čislal in spoštoval kdor ga je poznal osebno, kako je bil mož priden, delaven, in izversten v šoli. Poznam nekoliko učiteljev na Kranjskem, in jih stavljam v tri verste, in sicer te-le:

1. tiste, ki so se šolali po pol leta ali eno leto pod vodjem g. Schlakarjem. Izmed te verste med drugimi poznam sivega starčka, kateri je vsakemu mlademu kos v podučevanju, in naglo in hitro razume novo metodo za podučevanje;

2. tiste iz idrijske šole. Ti niso tako sila učeni, pa praktični ljudje, so pridni in marljivi in se tudi prizadevajo napredovati v predmetih, katerih se niso vadili;

3. tiste, kateri so bolj v novejših časih prihajali iz Ljubljane, in so doveršili poprej spodnjo realko in gimnazijo. Prav praktični ljudje so, marljivi in delavni, ter se trudijo napredovati pri podučevanju. Od učiteljev naj novejša doba se pa v kratkem lahko reče: Veliko dima, pa malo ognja; veliko vpitja, pa malo volne. „Mladost je neskušena, ne more toliko vedeti, kakor starost. Ko bi ti ljudje spoznali, da še veliko ne vedo!“ — V prejšnjih nevednih časih ni primanjkovalo ljudskih učiteljev. Mladenči so komaj pričakovali, kedaj da doba dekret za to ali uno službo, sedaj pa se ne zmenijo za take službe. Od kod neki to izvira? Učiteljski pripravniki nekdanje dobe so se odmenili za ta stan že v prvi mladosti, in niso poznali večjega ponosa, kakor enkrat postati organist in učitelj

na kakošni dobri fari. In plača marsikaterega učitelja na takih farah ako vse skupaj vzamemo, ni bila napačna. Le po novih vstanovljenih šolah od dobe 1850 — 1870 je bila plača pičla, ker so vsako merico žita in vsako povese mce prediva šteli, kar pri starih farah ni bilo tako. Svet jim je bil tako rekoč zaprečen, kdor bi bil popustil učiteljstvo, ni mogel drugega postati, kakor če je dobro šlo, dnevni pisar. — In pri večini teh ljudi so se spolnile besede, da s stanom pride tudi razum. — A vse drugače je dan danes. — Ako mladi človek nauči se vsega tega, kar se po novi šolski postavi zahteva od njega, mu je pot odperta na vse strani, ni mu treba leta in leta čakati, preden postane podučitelj v tem in unem kraji, kjer mu bo bolj tesno, kakor na pripravnishnici. — Ako mu v eni deželi ni po godu, gre v drugo. Vsak je sam sebi naj bližnji. Ako se res oprosté učitelji vojaščine, kakor je bilo nasvetovano, bo to marsikterega spodbujalo, da si izvoli revni učiteljski stan. Po mojih mislih so gori navedene okolnosti pglavitni vzrok pomanjkanja učiteljev. Drugi vzroki so temu podredjeni, kakor pomnoženje učilniških šol i drugo.

Dopis iz podjunske doline na Koroškem (v št. 38. 15. februarja) pa toži, da se otroci v šolah premalo naučé; učitelji so bolje plačani, pa vendar otrok bolje ne učé. — Ali dopisnik sam pové pozneje, zakaj se otroci tako malo naučé, ker pravi, slovenski jezik se le takrat rabi, kedar si učitelj drugače pomagati ne more, in tako gre dalje naprej.

Oba ta dva dopisa hvalita novo šolsko postavo; ravno v tem oziru je pa njuni glas veljavnejši, kakor od tako zvanih ultramontanah listov. G. dopisniku iz podjunske doline le toliko odgovorimo, da učitelji niso krivi, da nemški podučujejo. — Javni učitelj je sedaj več ali manj cesarski ali srenjski uradnik, in podložen mora bogati. Naj bo naroden do komolca, on bo svojo narodnost le tačas smel rabiti, kedar bo od kmeta derv ali krompirja kupoval. Ako pojde tako naprej, bomo v 10 letih ali še prej narodne učitelje po Slovenskem lahko na perstih izšteli. Nahajamo sicer narodne učitelje po mestih in deželi. A to je le sedaj v prehodni dobi, ogenj domoljubja, kedar ne bo imel gorilne tvarine, bo sedaj tū, sedaj tam ugasnil; učitelji v sedanji dobi vzlasti v nekaterih krajih visé v zraku med nebom in zemljo, in ne vedó, kako bi delali, da bi vsem prav bilo, ne vedo, komu bi prej in bolj stregli. V teh tolikanj zmedenih časih naj bi naši domoljubje podpirali narodne šole in narodne učitelje — enako Nemcem, ki so kaj delavni in marljivi — stari skušeni učitelji bodo hvaležno prijeli za prijateljsko roko in tudi zanaprej marljivo delali na težavnem polji, in narod ne bode zaostajal v omiki.

Šolske postave so kaj dobre, posebno pa temu, kdor je po njih prišel do časti in veljave, kakor slepa kura k zernu, izverstne so tistemu, kateremu je „Gesinnungstüchtigkeit“ lestvico deržala, da je vkvišku lezel; tovariši pa stojé na tleh, gledajo vkvišku k njemu, pa si mislijo: bla-

žena ta lestvica! Na Kranjskem šolske postave še niso izpeljane, upamo, da bodo poterjene. Bomo videli kaj še vse doživimo in kako bomo potem napredovali. Rad priznavam, da naše šole niso brezverske šole, ker se v njih verozakon podučuje; tudi je mogoče, da so zgoraj navedeni prikazki namreč pomanjkanje učiteljev in slabi napredek po nekaterih šolah le začasni in v prehodni dobi, ako nekteri objektivno misleči terdè, da bo treba tù in tam pri šolski postavi kakih prenapredb; ako je pa to tako, potem pa ne stori poglavitni greh tisti, kdor zagovarja pametno in previdno ravnanje.

(Konec prih.)

Družina podlaga npravnosti.

(Konec.)

Ozrimo se na omikana ljudstva starega veka, na Greke in Rimljane. V prvih časih njih začetka in rasti, se je kaj lepo razcvitalo npravno življenje v družinah, in pripeljalo je ljudstvo do tistih naravnih kreposti, ktere občudujemo v njihovi zgodovini; a načelo „država je naj bolj vzvišena, ona je vse, družina se zgubi v državi, je pogubilo družino, imelo je pa v sebi tudi kal smerti za državo. Ta naj višji državni absolutizem je dovedil tudi k brezobzirni slavohlepnosti, ktera prestopi vse npravne meje, in namesto pozabiti v državi samega sebe, kakor je bila prvotna misel, povzdigovali so se posamesni v državinem imenu nad svoje soderžavljane, delali so vzlasti za se in za svojo stranko, „država to smo mi“ je bilo njihovo glasilo, in posledica tega so bile domače voj-ske, v katerih so se Rimljani sami sebe ugonobili, tako, da je nastopilo drugo ljudstvo, katero je pokopalo mertve države. Razvaline v družinah so pripeljale vselej do razvalin v državi.

Ko je kerščanstvo stopilo s svojo oživljajočo krepostjo in močjo na svet, razvijati se je moral kal npravnosti naj popred v družini. Kakor je bil posamesni človek po podobi pervega človeka, ko je prišel iz božje roke, po Kristusu prenovljen, tako je bila tudi zakonska zaveza, izvor, začetek in korenina družinskega življenja, po podobi zaveze, katero je Bog v raji sklenil, prenovljena, in zaveza je postala nerazderljiva, kakor v prvotnem stanu. Mnogoženstvo, skoraj že splošno, je bilo prepovedano, ker je nasprotno prvotni enoti, uzoru in bistvu zakona, in je bilo spoz-nano, kakor zloraba iz časov razpada in samopridnosti. Možu je bilo zapovedano ohraniti npravni značaj, da se ne pogrezne v prepad pohotnosti, ženi je bila zopet poverjena čast, katero je izgubila po mnogoženstvi. Tesno združevanje zakonskih družetov je pogoj zakonske nerazvezljivosti, in ta postane tudi v kerščanstvu božja zapoved: kar je Bog združil, naj človek nikar ne loči; zakonska zaveza ostane namreč toliko časa, dokler Bog ne ukaže smertnemu angelu, da jo loči. Zgodovina uči, da rušenje zakonske vezi ne zaderžuje npravskega spridenja, marveč mu roko podaja.

Zakon je v kerščanstvu tudi zakrament in pomeni zvezo Kristusa s svojo cerkvijo. Zaveza Kristusova s svojo cerkvijo ima svoj viden izraz v kerščanskem zakonu. Zakon je torej po svojem bistvu naprava v nravnost in je po Kristusu zadobil božji blagoslov, kakoršnega mu državne postave ne morejo dati. Da varuje podlago nravnosti, se je cerkev zmirom poganjala za zakonsko svetost, tudi tačas, kedar je govorila do mogočnejšev tega sveta, niti pripuščeno, to je cerkev ponavljala v časih velike stiske v 16. stoletji.

Ko so krivi verski prenarejanci v 16. stoletji zakon skrunili, ter mu jemali njegovo svetost in čast, in po tirjatvah mesa in dobička zakon vezali in razvezali, je pa tudi nravno spridenje prikipelo do tega verhunca, kakor ga sedaj vidimo po velicih mestih. Ako želimo, da bo kedaj bolje, moramo tudi želeti, da se zakonu shrani njegov nravni značaj; zveza mora postati nravska, vse kaj večjega, kakor gol pogodba v časni dobiček in hasek.

Ako je pa to resnično, mora pa tudi cerkev imeti popolnoma avtonomijo v tem njenem delokrogu. Ako nam zgodovina priča, kam pridemo z nravnostjo in z blagostanjem ljudstev, ako se cerkev zavira v njenem delokrožji, bi vendar mislili, da ni ga nobenega, kateri bi ne spoznal, da ima cerkev v zakonski zavezi popolnoma samostalno razsodbo. Deržava se vé da ima pravico razsoditi, koliko daleč spada zakonska pogodba pod njeno oblast; in gotovo je za občno nravnost naj bolje, ako greste cerkev in deržava roka v roko.

Ko je tako s kerščanskim zakonom podlaga položena za nravno življenje, je pa zopet vera, katera vpliva na nravnost v zakonu, ona ohrani zakon, da ohrani svoj kerščansko-nravni značaj. Človek se človeka naveliča, leta mladosti zginejo, lepo lice vene kakor cvetica na polji, pridejo skerbí, težave, sitnosti in pomanjkanje, zopet pa pristopi kerščanstvo, katero tolaži in krepčá človeka, ter mu daje moč, da prenaša vse križe in težave. Stanovitna ljubezen brez zatajevanja samega sebe ni mogoča drugej kakor le tam, kjer kraljuje zatajevanje samega sebe v družini, kjer prenašata drug drugega pomanjkljivosti, in delita veselje in žalost. Pobožnost, katera je za vse dobro, varuje človeka s skerbmi in težavami obloženega, da ne pozabi višega namena pri izreji otrok. K blagostanju družine vse to veliko bolj pripomore, kakor vse bogastvo in premoženje. Vse, kar je časnega, mine, mine tudi vsa radost, vse veselje, katero prihaja le iz nravnega človeka; le prava vera v Kristusa ohrani človeka na duhu zdravega in čverstega.

V družini se izreja človeški rod, in v družini, kjer vlada nravno življenje, izreja se krepostni zarod. Dobra odgoja skerbí za telo in dušo gojenca, in gojitelj to izvršuje, ako se je tega naučil v kerščanstvu, v katoliški cerkvi, katera je nalog dobila, ljudstva odgojevati. Le v tem

smislu naj obdeluje oče njemu izročeni vinograd, naj koplje in sadí in odganja ves škodljiv merčes; v tem smislu naj kerščanska mati ohranjuje sveti ogenj na svojem domačem ognjišču, naj prižiga čisti plamen v srcih svojih otrok, naj vtiskuje mehkim otročjim srcem podobo Kristusovo v serce. Taka mora biti družina, da bode enkrat zboljšalo se socialno življenje; od napačne poti, na katerem se je izgubila, more se odverniti in zopet podati se v kerščanstvo, da zadobi svojo izvirno lepoto, v kateri je vidna slika trojedinosti, in potem je zadobljeno terdno stališče, ne da bi se svet premaknil iz svojih tečajev, marveč, da pride nazaj v pravo kolovozje, v prerojenje človeštva.

Avstrija in Prusija.

(Zgodovinska primera.)

Na mejah mogočne nemške države nahajamo v srednjem veku mejne pokrajine, n. p. na severu Severno pokrajino proti Dancem, na severo-vzhodu Staro pokrajino tastran Labe in in pozneje unstran Labe Novo pokrajino (Neumark-, Churmark-Brandenburg). In ta je podlaga sedanjí prusko-nemški državi.

Na mejah stare Panonije nahajamo že pod Karolingarji vzhodno pokrajino (Ostmark, pozneje Osterich) začetek avstrijske države.

Iz obeh teh pokrajin ste postali v teku stoletij mogočni državi, toda način njih rasti je zeló zeló različen.

Avstrija je država iz držav, v resnici pravna država; države so se zedinile po pravnih pogodbah v državno celoto; avstrijska krona je krona sestavljena iz kron posamesnih kronovin. Prusija je sicer nekaj po pogodbah, toda večjidel z mečem se razširjala, oblast in sila je združila sedanje dežele v prusko-nemško državo; pruska zgodovina se je „per eminentiam“ pisala z mečem in kervijo, in sedaj je berž ko ne dospela na verhunec svoje slave, na kateri jo derži strašna in silna vojna, katera se vedno množuje.

Avstrija je zvezna država, reprezentuje federalizem; Prusija pa je strogo centralizirana; z Avstrijo zmaga federalizem, s Prusijo pa centralizem (strogo ustrojenje po enem kopitu).

Prusija je protestantovska država; odpad od katoličanstva je povzdignil Hohenzollerje najpred v pruske vojvode; tako imenovano prusko kraljestvo, katero se delí v izhodno in zahodno — je bilo vlast nemško-vitežkega reda, kateri je s pomočjo nemških krizarjev te deželi vzel pruskim paganom.

Avstrija je pa bila do naj novejših časov z odlikom katoliška država; v tej lastnosti se je v vseh vojskah pokazala, varovala je zahod divjega Turka in vzhod protestantizma prišed od nemškega severo-zahoda.

V vojski l. 1870 — 1871. je združilo prusko kraljestvo vso nemško silo in moč zoper Francijo; nemški vladarji, njim na čelu bavarski kralj, so oklicali z laborom venčanega pruskega kralja Friderika Viljela v nemškega cesarja, in lansko poletje je nemški cesar v goste povabil ruskega cara Aleksandra in avstrijskega cesarja Franca Jožefa.

Imé nemški cesar spominja sicer nekdanjega rimsko-nemškega cesarstva. Toda kakšne razlike med obojimi cesarstvi. Nekdanji rimsko-nemški cesarji so bili zvoljeni; sedanji nemški cesar je spravil pod svojo oblast druge nemške kneze, in potomci nekdanjih Slovanov nadvladajo prava nemška plemena n. p. Bavarce, Sase i dr. Nekdanji rimsko-nemški cesarji so se ponosno imenovali varhe in branitelje kerščanstva; a sedanje nemško cesarstvo je nastopilo drugačno pot. Le nekdanja slavohlepnost in vladaželnost nad drugimi nenemškimi narodi je ostala, ako še ni večja postala, kakor je bila svoje dni.

Morda bo sedanjemu času primerno, ako se ozremo na staro zgodovino pruske države, ako premislimo njeni razvoj, njeno rast, njeno napredovanje in njeno sedanjo politiko.

Po velikem ljudskem preselovanju, ko so se nemška ljudstva s svojih nekdanjih sedežev proti zahodu pomaknila, je bila vzhodna Nemčija ob rekah Labe, Odre i. t. d. prazna. Slovanska plemena so se pa tudi pomaknila na levo stran Labe notri do reke Sale, pritoka Labe na levem bregu. Toda kmali so jim Nemci vzeli te dežele. (Henrik I. in njegov sin Oton.) Med reko Salo, Rudninskimi gorami in reko Labo je postala pokrajina Meissen, in unstran reke Labe pokrajina Lužička (Lausitz). Nemci so širili svoje gospostvo čedalje bolj med sosednimi Slovani; v kervavih bitvah je poginil cvet moštva, drugi so se podvergli ali so bili odpojeni.

L. 1132. je podelil cesar Lotar anhaltskemu knezu z imenom Albert leno Staro Marko na dolgem obrežji (lange Börde, kjer so nekdanj stanovali Longobardje) na reki Labi, tam kjer je sedaj kraj Salzwedel, ustju reke Havel nasproti. Kot mejni grof je imel nalogo, to pokrajino braniti Venedov, in te prilike se je poslužil, da do dobrega podjarmi Slovane tastran Labe na jugu do Wittenberga, in unstran na vzhod do ustja reke Spree; stanovalce ali podjarmi ali prežene in v obdelovanje usposoščenih ali neobdelanih polj pokliče nemške kmete. Po mestu Branibor na reki Havel, kjer so stanovali Vilci, imenoval je to pokrajino braniborsko marko ali Neumark. V tem času so postavili tudi mesto Berolin na reki Spree. In ta Albert iz rodu Askanien je položil podlago prihodnji pruski državi. Čez dve stoletji odmerje njegov rod, in l. 1415. proda nemški cesar braniborsko marko grajskemu grofu Frideriku Hohenzollerskemu za 400.000 zlatov, in ta je oče sedaj tako slavne rodovine Hohenzollerjev.

V prejšnjih stoletjih, še preden je bilo Letvansko na reki Niemen in Poljsko na Visli združeno v eno kraljestvo, glasil se je jezik letvanski, tudi po obalih spodnje Visle; samostojno ljudstvo Rusi ali Pruteni so tam stanovali. Do 13. stoletja ohranili so svojo neodvisnost, pa tudi pagansko vero.

(Prih. dalje.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

47. Posebna osoda je bila, da 24. dec. 1860 — skor o smerti Metelkovi — prinesó Novice sostavek: „Ozir na dozdanje slovenske alfabete — do vzete in ponujane“, ter v njem pomenljive besede: „Pri vseh novarijah je nasebna primernost najbolja priporočba . . . Ni nam treba na dolgo in široko preiskovati in dokazovati vzrokov, zakaj je izmed znanih dveh novarij za slovenski alfabet pred in po gajici ena za vselej že padla, druga se pa, pri vseh ponudbah in prestrojih, le še ne zasadi“.

Perva dveh novarij, ktera je po teh besedah padla za vselej, je bila Metelčica; drugo pa je snoval več kot trideset let Jožef Poklukar, korar stolne cerkve, bivni c. kr. učenik moralne in pastirske vednosti (r. v Gorjah l. 1791, u. v Ljubljani l. 1866). Sprožil jo je bil po Novicah že l. 1849 popraševaje: „Kako dolgo še ne bomo lažnivosti svojiga pravopisa slovó dali“? Odgovori mu prav šaljivo tedaj Podlipski v Sloveniji, in potem v Novicah: „Pišimo, kakor smo pisali“. Poklukar vendar snuje in sklada svoj pravopis, ter naznanivši ga v Novicah l. 1851 dá posebej na svetlo nemško knjižico: „Ankündigung eines Universal- oder Welt-Alphabetes, mit Beigabe eines Brevi manu-Vorschlaes des slovenischen Alphabetes als Probe. Laibach, 1851. 8. S. 42.“ — Poslal je bil neki to svojo osnovo v Mnihov in v Moskvo, pa od nikoder ni bilo ne duha ne sluha o njej. Stroji jo sam ter vedno prenareja, in l. 1860 jame zopet ponujati svojo „poskušnjo novih domestivnih čerk za slovenski alfabet“ (Novic. l. 34. 48.), kar mu v 52. l. Abecedar (menda spet Podlipski t. j. P. Hicinger) razun drugih resnic pové tudi, da „prepozno je misliti na vpeljavo le nekterih domestivnih čerk, če še toliko ugodnih, ker nam — Slovencom — že terka na duri . . . Cirilica“. — L. 1861 dá Poklukar tretji in zadnji natis svoje abecedne poskušnje v Novice s pristavkom, da bode omenjeno delo pod naslovom: „Allgem. Slov. und Universal- oder Weltalphabet“ z „analitiko in sintetiko lat. alfabeta“ v ljubljanskem muzeju za 3000 gld. na ponudbo. — Vem, da so tedaj nekteri, siti vse abecedarije, smejé popraševali, jeli on ponuja toliko svoto, ktero je celó v svoji oporoki odmenil

za dobrotne naprave?! — Metelko pa je v svoji Pismenici o Poklukarjevi poskušnji zapisal si te-le besede: „Potreba poprave čerkopisa je sosebno v slovenskem narečji silno velika, in vsako delo, katero pomaga to popravo prej dognati, ima gotovo velike zasluge“.

Kar je v svoji abecedi cenil Metelko naj više, to mu je v omenjenem oziru (Novic. 1860 l. 52) grajal Abecedar naj hujše: „pologlasnik, češ, da je namestoval mu sam vse petere glasnice oestro naglašene, ravno kakor nekdanji gimnazijalni adjunkt tudi vse šestere učenike (naglaškan), kadar je ktereга zmanjkalo v katerem koli višjem ali nižjem razredu; da pologlasnik, ki je bil tako rekoč serčna žila vse te znajdbe, prav za prav ni bil družega, kot le peto kolo tega novočerkškega voza“ (str. 416). — Toda — le gimnazijski vodja vé, kako vgoden je „adjunkt“, kadar obolí ta ali uni „profesor“, in — le voznik vé, kako dobro je peto kolo, kadar se potre mu — četerto!

Jako je čislal Metelkota gimnazijski ravnatelj J. Nečasek, in kadar koli je o njegovem godu prišel mu čestitat, dobil je vselej 10 gld. za ubožnico gimnazijsko. Po smerti Metelkovi je l. 1860 koj 3. jan. v zgodovinskem društvu priobčil zanimive čertice iz njegovega življenja, v „Programm u. Jahresbericht d. O. Gymn. S. 58“ pa po virih sam skerbno sestavil mu spomenico ter kratko pa dostojno popisal življenje, lastnijo in delovanje njegovo. V tem spisku so poleg že znanih reči brati tudi besede: „— überdiess verfasste Metelko mehrere Uebersetzungen und kleinere Aufsätze, welche in den Mittheilungen des historischen Vereins für Krain enthalten, einzelne noch im Manuscripte (z. B. eine sloven. Literatur-Geschichte) vorhanden sind.“ —

L. 1852 je dr. Miklosič pisal v „Lautlehre der neuslov. spr.“ str. 230: „Der vocal *r* lebt im slovenischen fort... Die neuslovenischen grammatiker sind indessen nicht zur erkenntniss der vokalischen Natur des *r* gelangt, indem sie serce, terpeti und sogar kardelo (jarnik) schreiben; selbst Metelko hat sich, wie es scheint, von der altslovenischen schreibweise bestimmen lassen, dem vocal *r* einen halbvocal beizugesellen, den er dem *r* vorsetzt: sm^{ar}t, obgleich jer im slovenischen ausnahmslos dem *r* nachgesetzt erscheint; bloss in den für die ungarischen Slovenen gedruckten büchern wird richtig srce, trpeti u. s. w. geschrieben, so dass auch hier die einfalt richtiger sieht als der verstand der verständigen..“ — Po Miklosiču so očitali Metelku to isto profesorji A. Lesar (Jahresb. U. Realsch. 1861), J. Macun (Novic. l. 1862), V. Jagić (Književnik I, 1.) itd. — „Morebiti je ravno ranjki Metelko v svoji sicer izverstno izdelani slovnici največ pripomogel, da se nismo do sedaj pravega poprijeli, ter po krivi neki misli, kot da ne bi poznal samoglasne narave te pismenke, v njegovo (!) slovnico str. 3 pisal je: t^{ar}d, sm^{ar}t, parst i. t. d., kot da bi bil pred *r* polglasnik, kar

pa ni res. (Glej Miklosič vergl. Lautlehre str. 227. 230)“. Tako odgovarjajo tudi Novice l. 1862 na vprašanje: „Zakaj izpuščajo tihi *e* in pišejo črko *r* kot samoglasnik“? — Da pa to ni res, in da je *r* osamel po zatrenji sprednjega ali naslednjega pravega glasnika, uči po Boppu Miklosiču nasprot A. Schleicher in to naj vsem, ki ne verjamejo, ó pri-
liki skaže stric slovanski! Človek, kateri gledé na slovansko vzajemnost ni tolikanj zoper pisavo kolikanj zoper uk, bi celó po borbi, ki je vsled tega nastala v novoslovenščini (Vid. Učiteljski Tovarš 1864. Novice 1862. 1864. 1865), poredno djal z Miklosičem: „dass auch hier die einfalt (Metelko) richtiger sieht als der verstand der verständigen“!

L. 1862 piše v Novicah str. 399 Levstik naznanovaje Miklosičev staroslovenski slovar: „Miklosič vedno tudi sam še napreduje ... Vedno napredovanje kaže dušno zmožnost, ostajanje dušno medlost. Čuditi se je tedaj Metelku, da od leta 1825, kar je bil dal med ljudi svojo zares globoko premišljeno, za tiste čase jako učeno, če tudi po Dobrovškem osnovano slovnico, potlej do smrti nej nič velicega spisal, ali vsaj spisanega popravil, pomnožil.“ — Iz doslej razkazanega je pač slehernemu očito, da Metelko nikakor ni „dušno medlel“, marveč napredoval marljivo do zadnjega če tudi bolj natihoma delovaje, in da so nasprot preresnične besede, ktere je v Drobtincah l. 1862 str. 75 pisal o njem iskreni Slomšek:

„Koliko je častiti Franc Metelko za čisto slovenščino storil, nam kaže njegova mojsterno zložena pismenost, nam pričajo Metelkove mnogoverstne zbere in dela. Tihemu potoku podoben, ki lepe senožete in ravne polja rosí, je delal Metelko do svoje sive starosti kakti naš drugi Dobrovski. Bil je Metelko ves Slovenec, in pa Dolenec. Bodi mu slava!

Spomini na Dunaj in okolico.

Posnel po svojem dnevniku Josip Levičnik, ljudski učitelj.

(Dalje.)

Moje načelo:

Kar lepega vidiš, hvalevrednega slišiš, koristi-
nsg: skusiš, zapiši! — Po tej poti otmeš marsikaj
pozabljivosti, in postavljaj hkrati sam sebi stalni
spominek po prislovi latiniki: „Littera scripta
manet“, ali po našem: „Zapisana čerka ostane“.

Od Zidanega mosta naprej sprémajajo popotnika namest višnjeve Save krotki valovi štajerske Savine, ob katere obrežjih se vije železnica mimo slovečih rimskih toplic (Römerbad) in mimo Laškega terga (Tüffer, stari Tiberium) proti Celji. To mesto, že o času Rimljanov stoječe pod ime-
nom „Klaudia Celeja“, je tako prijetno, da zasluži za ogledovanje vsaj

pol dneva pomudbe. Kdor hoče vse Celje hkrati viditi, svetujemo mu, potruditi se na razvalino starega grada, ali pa do cerkve sv. Jožefa, odkjer se poleg razgleda na mesto odpira tudi vid v prezalo Zgornje-Savinsko dolino noter do visocih šolčbaških planin. Na daljnem popotvanju je postaja Stóre spomina vredna zaradi slovečih železnih fužin, ki se k desni v stranski dolinici vidijo; še bolj znamenita pa je zlasti za slovenskega učitelja postaja Ponkva, ker tukaj se je rodil slavnoznani knezoškof Ant. Mart. Slomšek. Z lepo ni kmali kdo tako natanko sprevidel in poznal lastnosti, zmožnosti in potrebe svojega slovenskega naroda; skoraj pa bi smel reči, da se tudi dosedaj ni kmali kdo toliko trudil za dušno omiko in plemenito povzdigo njegovo, kakor ta v svojih delih neumerljivi mož. Slomškova literarna dela prevajajo že ostali slovanski národi v svoja narečja; njegova knjiga „Blaže in Nežica v nedeljski šoli“ romala je dalječ čez meje našega cesarstva; naj višja njegova ideja pa bila je ta, zjediniti vse Slovanske národe v eno duhovno truplo, ter pridobiti jih Rimu. Sicer je tudi ta slavni gospod zaradi svojega rodoljuba mogel marsikako bridko in grenko besedo preslišati; protivniki radi so ga psovali z naslovom: „der windische Bischof“; al za to se je neustrašeni mož malo brigal. Škoda, velika velika škoda, da je tako kmali mogel zapustiti narod svoj, za katerega omiko in izobraženje se je trudil do zadnjega diha svojega življenja.

Zmed daljnih postaj imenujem Pragersko, odkjer se loči, peljaje proti izhodu, ogerski oddelek, zatim pa Maribor, kjer se zopet odcepi proti zapadu Gorotansko-tirolski oddelek glavne južne železnice. Tudi sme vsaki pravi slovenski učitelj v dar prinesiti pol dneva pomudbe, da zamore obiskati grob prvega slovenskega pedagoga Slomškega, ki tù v kapelici mestnega pokopališča počiva. Nemci vedno hočejo, naj se od njih učimo; nujmo tedaj; kajti tudi oni zmed njih, ki cenijo v resnici svoje umerle učenjake, radi spoštljivo obiskujejo kraje, kjer je bival, ali pa kjer počiva kaki njihovi zaslugapolni mož. — Blizo postaje Spielfeld se skončá sedanji slovenski Štajar; — pravimo sedanji, — ker nam še tudi imena ob daljni železnici spričujejo, da popotujemo po krajih, ki „slišali so nekdaj otrokom Sláve“. Svet je letod in naprej proti Gradecu posebno lep, raván in odpert, in železnica gre na mnogih krajih naravnost, kakor ji bil z ravnilom potegníl čerto za tir. Za to pa po teh krajih tudi neskončno urno z hlaponi vozijo, in pred kakor si popotnik želí, je v Gradecu.

Kateri popotnik bi djal, da je vidožéljen, pa bi se vozil mimo Gradca, in se ne pomudil tu vsaj pol dneva, temu bi se smelo kar naravnost reči: Prijatelj! drugo nikar ne hodi po svetu, ampak ostani rajše doma in pri peči čépi, ker le tam je prostor za te! Kdor hoče Gradec in okolico nagloma ogledati, mu je svetovati, naj se potruzi na ondotni grad, ki se

vzdiguje ravno iz sredine mesta. Brez dvombe izvira od grada mestu imé. Iz kolodvora (ki je pa za tako veliko in imenitno mesto pač vse presiromašno pozidan) stopivšega popotnika sprejme zdajci rávna zala Anina cesta (Annenstrasse), ki je obrobljena po obeh straneh s čisto novimi, palačam enakimi poslopji. Naprej se pride v ulico, ter mimo samostana in cerkve usmiljenih bratov; kolikor dalje vender gremo, toliko bolj se nam na stavbah kaže starostni značaj. Prišedši do Mure prestopimo železno-verižni most, kar je prihajajočim iz južnih pokrajin res kaj novega. Unkraj mosta sprejme nas ozka ulica „Murgasse“, in skozi taisto pridemo kmali do lepega prostornega terga, imenovanega „Hauptwachplatz“. Kinči za sprelepi kamniti spominek, nosivši na visokem stebru kip presvete Trojice, in je baje star že blizo 250 let. Napravili so ga, če sem prav slišal, nekdanji véрно-pobožni Gradčani zaradi hude kuge, ki je o taistem času po mestu hudo gospodarila. Na izhodni strani tega terga stoji tudi mestna hiša. Mimogrede naj povem, da med možmi, ki so zbirali graškim ulicam imena, sedeti so morali tudi izdelani šaljevci, zakaj ako se iz terga, o katerem ravno govorim, podati hočemo proti zapadni strani, zagazimo v same „žaklje“, kar černo na belo vidimo zapisano na zunajnih hišnih stenah imena ulic: „1., 2., 3. Sack“. Ker pa je moj pravi namen le, pokazati ptujcem bližnji pot na grad, jim povem, da naj na tergu, na katerem se ravnokar v duhu nahajamo, vprašajo po ulici „Obere Sporgasse“; konec taiste naj se okrenejo k levi, in kmali se bodo jeli pospenjati navkreber. Vtisa, ki obiskovalcu o jasnem dnevu prežine duha, dospevšemu verh stermega hóma, ne bom poskušal popisovati. Naj raji govori drugi namesto mene, česar beseda ima pač dokaj bolj veljavno tehtnost. Slavni rajni avstrijski general Welden, ki je o za Avstrijo srečnejših dnevih, kakor so sedanji, bival v Gradecu menda kot vojaški poveljnik, in je spremenil pusto-goli grajski hóm v prijetni perivoj, poznejša 1848. in 1849. leta pa z neumerljivim očetom Radecki-tom po talijanskih bojnih poljanah preumetno učil protivnike naše, kako se „žebrajo“ kozje molitvice, slavni ta razuma-polni in globokočutni general Welden je o razgledu iz Graškega grada djal (navesti hočemo originalne besede): „Wer sein Abendgebet so recht aus Herzensgrund in Andacht sprechen will, der komme hieher“!

(Prih. dalje.)

Šolsko obzorje.

S Cola pri Vipavi. Že se nam bliža mila pomlad in solnce nam iz jasnejšega neba prijetnejše žarke pošilja; dan se nam daljša, noč pa se krajša. — Tudi med ljudstvom posvetilo je solnce spoznanja, kako da so potrebne in koristne dobro vstavljene ljudske šole posamesnih občin. Vedno bolj in bolj se svet prepričuje, da je šola velik zaklad občine. Krajša se med prostim

ljudstvom ista tema, v kateri jih je bilo strah pred šolo, ako so bili primorani za njo skrbeti. Prišel je tudi čas, v katerem marsiktera občina zelo pogreša svojega dobrega učitelja in ga željno zopet pričakuje. Nadjati pa se je, da se bo še bolj zjazznilo, nego je sedaj; — kajti ljudstvo silno napreduje, če ne na pameti, — pa na prevzetnosti in ošabnosti. Vsakdo hoče prvi biti; Bog vé, kdo bo zadnji? — Iz tega vzroka ravno, da naša šola zadnja ostala ne bode, povem, da tudi naša šolska občina po svoji moči za šolo veliko stori, samo malo se pozná, ker jo revščina tare. Duh je voljan, a meso je slabo. Zato se priporočam pa tudi društvu »Narodna šola«, da nas o pravem času ne pozabi, ker nas taka revščina tare, da šola nima skoraj nobenih učbenih pripomočkov. Tudi šolsko poslopje se bo letos novo zidalo; pa kako? Čudno se mi zdi, da se nas nobena dobra roka ne spominja, ker, komur še ni znano, v kakem revnem stanu, da je naša šolska izba (katera je na govejskem hlevu), se lahko prepriča, ako se na popotvanju skozi Col, nekoliko pomudi. — Večkrat sem že slišal, da tu ali tam, ko so novo šolo zidali, so dobili po 2000 gl. ali še več na roko; a pri nas pa, ker večje revščine menda nikjer ni, ni od kake izdatne podpore — nič slišati. Prebivalci našega kraja so silno žalostni, ker imajo sicer, po mojem prepričanju, veliko veselje do šole, pa si ne morejo pomagati, ki domačega pridelka nimajo toliko, da bi jim še za naj večji potrebo zadostilo, ampak večji delj si morajo z drugim zaslužkom ves potreben živež in obleko kupovati. Iz tega se pa tudi prevede, kako silno potreba je šole v takem kraju, kjer si prebivalci po svetu kruha iščejo.

V bran temu, pa že po popolnoma previdnosti, bomo le vendar silno potrebno šolsko poslopje, katerega vsak željno pričakuje, do jeseni že imeli; se vé da bomo tudi mogli, napreden se to delo doverši, na kaka dobrotljiva vrata poterhati, znabiti se nas vendar kdo usmili. *)

Iz Ljubljane. Prihodnje učiteljsko izpraševanje za splošne ljudske in meščanske šole pri tukajšnji c. k. spraševalni komisiji bode dné 16. aprila t. l. in naslednje dneve. Spraševanci, možki in ženske, ki hočejo sprašani biti, naj se oglašé v pisanih in kolekovanih in pravilno sestavljenih vlogah skrajni čas do 30. sušca pri ravnateljstvu c. k. spraševalne komisije; v svojih vlogah naj določno naznanijo, ali mislijo poskušnjo napraviti za meščanske šole, in v poslednem slučaju za kateri oddelek.

Vlogi naj se dodá kratek popis životnih razmer in izobraževalnega tečaja; predno se spraševanje začne, vloží se postavna taksa.

Konečno se opomni, da spraševancem oglasivšim se o pravem času ne gre čakati posebnega naznanovanja, marveč naj pridejo 16. aprila ob 8. uri jutraj na c. k. učiteljsko izobražišče v sobe za to odločene.

Ravnateljstvo c. k. spraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole

v Ljubljani, 12. februarja 1873.

R. Pirker s. r.

Deželni šolski svet je po ministrovem naročilu nasvetoval, da naj se za Kranjsko postavi pet stalnih okrajnih šolskih nadzornikov, kateri bodo v teh le krajih stali: za Ljubljano, okolico in Kamnik v Ljubljani, za Kranj in Radolico v Kranji, za Postojno in Logatec v Postojni, za Kersko, Litijo in Novomesto v Novem mestu, za Kočevje in Černomelj v Kočevji. Plačo in dnino imeli bodo kakor okrajni komisarji.

*) Prosite vladu pomoči! Pomaga drugod, pomagala bo tudi vam!

— Presvetli cesar so občini Koprivnik (Nesselthal) za zidanje nove šole blagovolili 300 gld.

— Ljubljanska hranilnica je v svojem poslednjem občnem zboru sledečim društvom in dobredelnim napravam darovala: 1. Za tukajšnji ubožni zavod 2500 gld.; 2. za razdelitev obleke med uboge otroke v čitalnici 50 gld.; 3. za slovesnost na sveti večer v zavodu malih otrok 50 gld.; 4. za podporo ubogih učencev na gimnaziji v Ljubljani 200 gld.; za podporo ubogih učencev na gimnaziji v Rudolfovem 200 gl.; 6. za podporo ubogih učencev na gimnaziji v Kranji 100 gld.; 7. za podporo ubogih učencev na realki v Ljubljani 300 gl.; 8. za podporo ubogih učencev na pripravništvu v Ljubljani 100 gld.; 9. za podporo ubogih učencev na 2. mestni šoli v Ljubljani 150 gld.; 10. za podporo ubogih učencev na 1. mestni šoli v Ljubljani 150 gld.; 11. za napravo učnih pomočkov »Narodni šoli« 100 gld.; 12. za napravo učnih pomočkov »Schulpfennig« 100 gld.; 13. za šolske priprave ubogim dekletom pri nunski šoli v Ljubljani 300 gld.; 14. za šolske priprave ubogim dekletom pri nunski šoli v Škofjiloki 100 gld.; 15. za evangeljsko šolo 200 gld.; 16. za vzdrževanje šole za male otroke 100 gld.; 17. za godbino šolo philh. društva 100 gld.; 18. za bolniško podporno društvo 100 gld.; 19. za ljubljansko gasilno društvo 200 gld.; 20. za Elizabetno otročjo bolnišnico 200 gld.; 21. za podporo ubogih iz mestne bolnišnice izpuščenih rekonvalescentov 300 gld.; 22. za brezplačno hrano kranjskih ubogih študentov v Gradci 150 gld.; 23. za delavsko, bolniško in invalidno blagajnico 100 gld.; 24. za podporno društvo uradnih pomočnikov in bolnikov kot ustanovni donesek 100 gl.; 25. za glediščno subvencijo 300 gl.; 26. za „Krain. Lehrerverein“ kot vstanovni donesek 100 gld.; 27. za podporo revnih obiskovalcev svetovne razstave obrtniškega oddelka 1200 gld.

— Lepo ponudbo naznanja učiteljem neki šolski dobrotnik žl. A. M. Polak za čas velike razstave na Dunaji. Kdor hoče tedaj iti na Dunaj in imeti prosto stanovanje, naj se oglasi pri njem (Administration des Rudolfinum, Wieden, Maierhofgasse Nr. 2) in tudi pové čas (od 16. jun. do 30. sept.), kdaj bi prišel na Dunaj. Slava mu! A druga je: denarjev za potnino bode učiteljem manjkalo. Naj bi se oglasilo kaj domačih dobrotnikov, kateri bi za ta lepi namen hoteli kaj darovati!

— Slišimo da bode občina glavnega ljubljanskega mesta v zgled vsem drugim občinam na deželi prva dostojno po novi šolski postavi vredila plačo svojih učiteljev. Bog daj!

— Slovensko učiteljsko društvo je 24. preteč. m. imelo svoj peti shodni večer, kterega se je vdeleževalo več učiteljev z dežele in tudi nekaj tukajšnjih šolskih prijateljev. Med drugim znanstvenimi in zabavnimi govori in deklamacijami igrala se je tudi vesela igra: »Domači prepir«, ktera je vsem poslušalcem jako vstrezala! Verli g. g. pevci dramatičnega društva so kakor drugekrat posebnost pa še ta večer krasno poveličevali društveno zabavo. Tu sim naj bi bili prišli prepričati se, kako veselo napreduje naravno društveno življenje, posebno tisti, kteri pravijo: »Dem slovensko uč. društvo droht ernste Gefahr«. Videli bomo kmali, komu bolj kakor nam veljale bodo besede »droht ernste Gefahr«. Sicer pa je tudi naravno, da vsak rad govori o tem, kar želi in bi skoraj rad doživel. Čemu zavidati komu kaj? Kar imate radi vi, spoštujemo in ljubimo tudi mi, namreč zveste značaje nam vdanih tovaršev. Pustite nam to naravno nedolžno veselje, kakor privoščimo mi vam vaše svobodomiselnost (?) življenje.

Z.

Vdovsko društvo. Za l. 1873. so plačali po 6 gld. gg.: Potočnik Martin s Trate, Kavšek Jože iz Vinice, Stanonik Nikolaj iz Starega terga pri Poljanah, Kračman Matej, Kravs Jože iz Rudolfovega, Kovšca Martin iz Selc, Zarnik Martin iz Kroke (tudi za 1872.), A. Praprotnik iz Ljubljane, Sajè Jan. iz Šent-Jerneja, Poženel J. z Unce, Ukmar Jakob iz Mošenj, Boehm Ignacij iz Kočevja 10 gl. Praprotnik Franc iz Ježice 4 gl.

Opomba. Udom, katerim se v bukvice poterdi, se navadno v »Tovarišu« ne poterjuje še enkrat. — Opominjamo g. g. društvenike, naj ne pozabijo, da z mesecem januarjem preteče obrok za plačevanje. Gosp. Bozja, poslali ste 16 gl., vpisalna knjižica je pri nas.

Za »Narodno Šolo« so poslali: Šola v Slavini 3 gl. 40 kr., šola v Vipavi, g. Jarm iz Hinj z 2 gl., g. Bernot iz Cola vsega skupaj 5 gl., Škoflek Jak. 2 gld., mozarska šola 1 gld., rečiška šola 1 gld., ljubenska šola 1 gld., presarska šola 1 gld., Uranič Juri, uč. v Presarji, 1 gld., Poženel Ivan, uč. na Uncu, 1 gld.

Premembe v učiteljskem stanu na Kranjskem. G. Jernej Pirnat, učitelj na Raki, in g. L. Belar, ravnatelj v 2. mestni šoli v Ljubljani, sta za terdno postavljena.

Na Štajerskem. G. Ivan Boštjančič za učitelja v Jurjevklöster (ne za podučitelja v Mozirje, kakor smo bili enkrat poročali); g. Davorin Matekovič za učitelja na Škale; g. Matevž Kresnik za učitelja na deško šolo v Celji; g. A. Kvas za podučitelja pri sv. Petru pri Radgoni; g. Jan. Antolinc za zač. učitelja v Zagorje; g. K. Hrovat iz Kranjskega, dobil je učiteljsko službo v lipniškem okraji (nemški Štaj.). G. Ivan Jager iz Konjic za učitelja v Rotvajnu pri Mariboru.

Na Goriškem. G. Anton Dic za učitelja v Grgarje in g. Fr. Sternad za učitelja na Kviškem.

Razpis učiteljskih služeb na Kranjskem: Učiteljeva služba v Kopanji z 210 gld., v Postojni, v Vremu, v Šturji povsod s 300 gld. letne plače v Kamnigorici z 250 gld. Prošnje naj se oddajajo za kopajnsko pri okrajnem šolskem svetu v Ljubljani, za kamnogoriško v Radolici, za druge pa v Postojni do 15. t. m. Izpraznjena je tudi uč. služba v Dolenji vesi s slov. učnim jezikom. Prošnje za njo naj se oddajajo pri okrajnem šolskem svetu v Kočevji do konca t. m.

Na Štajerskem. Nadučiteljska služba v Soštanji (3 razredi) s 500 gld. 50 gl. doklade in stanovanjem. Učiteljska služba v Šmartnem pri Šaleki z 400 gld., 60 gl. doklade in stanovanjem. Učiteljska služba pri sv. Ilu s 400 gl., 60 gl. doklade in stanovanjem. Prošnje za te službe na okrajni šolski svet v Šoštanj. Učiteljska služba v Zibiki (okraj Šmarje pri Jelsah) s 400 gl., 60 gl. doklade in stanovanjem. Prošnje na krajni šolski svet. Nadučiteljska služba v Sevnici (3 razr.), s 500 gl., 50 gl. doklade in odškodnino za stanov. Prošnje do 25. t. m. na krajni šolski svet. Podučiteljske službi v Negovi in Kapeli (okraj gornja Radgona), vsaka po 240 gld., 60 gld. dež. in 100 gld. okrajne doklade. Prošnje na krajni šolski svet. V Preborji, okraj Kozje (Drachenburg) učiteljska služba na enorazredni šoli s 400 gld. stanovanjem in 60 gld. osebne doklade iz deželne blagajnice. Prošnje na krajni šolski svet. Učiteljska služba pri sv. Petru v Medvedovim selu (okraj Šmarje pri Jelsah) s 400 gld., 60 dokl. in stanovanjem. Prošnje na kraj. š. svet. Podučiteljska služba pri sv. Jederti (okraj Laško) s 300 gld., 60 gld. doklade in stanovanjem. Prošnje na okraj. š. svet. Dve podučiteljski službi v Konjicah s 400 gld. in stanovanjem. Prošnje na okrajni šolski svet v Konjicah.